545

מתיקות עריבות התורה

סיפורים משלים ואגדות
לשולחן שבת

ויצא

מלך עוזר מושיע ומגן

"כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך" [כ"ח, ט"ו]
מסופר על אחד מחסידי האדמו"ר מרוז'ין שהלך אל הרבי בשביל לשפוך לפניו את בעיותיו וצרותיו.
לפני שנכנס אל הקודש פנימה, עמד בפתח בנו הקטן של האדמו"ר [האדמו"ר מטשורטקוב] ושאל מה הוא רוצה לשאול את אביו. אמר לו החסיד שיש לו צרות בביתו ובא לבקש ברכה מהרבי. לאחר שיצא החסיד שאל אותו הילד מה אמר לו אביו, אמר לו החסיד 'הרבי אמר שה' יעזור'. שאל הילד 'ומה יהיה עד אשר ה' יעזור?' אמר החסיד 'אינני יודע, לא חשבתי על זה. חכה רגע ואכנס שוב לשאול את הרבי'. לאחר שיצא החסיד שאל אותו הילד מה ענה לו אביו, אמר לו החסיד 'הרבי אמר שה' יעזור עד שה' יעזור'. הוסיף הרבי ואמר שזה מפורש בפסוק "כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך" שעד שיתקיימו הברכות שה' הבטיח ליעקב אבינו, גם אז "לא אעזבך" וזהו "עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך".
כל יהודי צריך לדעת ולהפנים שתמיד הקב"ה עוזר וימשיך לעזור. ופעמים שהאדם עושה ומתאמץ יותר ממה שהוא צריך לעשות בטענה שעד שה' יעזור לו מה יעשה? על כך באה התשובה שעד אז הקב"ה גם יעזור לו! וצריך הוא לשים כל דבר בפרופורציה נכונה.
מסופר על המגיד מזלאטשוב זי"ע שפעם שאל אותו בדחן אחד בדרך בדיחותא 'הלא העני כמה יסורין באין לו עד שמספיק ומכין צורכי שבת, אך סתם בעל הבית אין לו שום צער להכנות הרבות. והנה כאשר נכנסת שבת מתחיל העני לקרוא משניות מסכת שבת והמשנה הראשונה מדברת על אחת מהמלאכות האסורות בשבת, הוא מתחיל ללמוד כיצד הן ההוצאות האסורות מן התורה - העני עומד בחוץ ברשות הרבים, ובעל הבית עומד בפנים בביתו שהוא רשות היחיד. פשט העני את ידו כשחפץ בתוכה לתוך הבית, ונתן את החפץ לתוך ידו של בעל הבית. או שפשט את ידו כשהיא ריקה לרשות היחיד ונטל חפץ מתוכה מתוך ידו של בעל הבית, **הרי שבכך עשה העני לבדו מלאכה שלמה של הוצאה, והעני חייב ובעל הבית פטור. צריך להבין למה התחילה המשנה הראשונה בהתחייבות העני?** השיב לו המגיד שישיב לו תשובה על שאלתו בליל שבת. בעת סעודת ליל שבת, פנה המגיד אל הבדחן ואמר לו שהקשו קושיא זו במתיבתא דרקיעא והשיבו שבשביל זה מגיע התחייבות לעני, שפשט העני את ידו ועשה בכך השתדלות יתירה שלא לצורך.
הרי לנו שהשתדלות יתירה לא מועילה ואף מזיקה לאדם..
והמסקנה הראויה לכל אדם להפנים ולחזור עליה, כמו שכתב רבנו סעדיה גאון על הפסוק במשלי [ג', ה'] **"בטח אל ה' בכל לבך ואל בינתך אל תשען" - "כי הראוי לאדם השלם הוא שלא יבטח להנצל ממקרי העולם בחכמתו ובערמתו ובגבורתו, גם שלא יתלה בטחונו בנדיבים ובבן אדם שאין לו תשועה כי אין ראוי לתלות בטחונו במי שלא יוכל להושיע עצמו".**
וכאן האדם צריך לשאול את עצמו האם אין הוא מגזים בהשתדלות היתרה שהוא עושה, הן בפרנסה הן בתביעות ובכל דבר ועניין...
וכי הוא שכח את הקב"ה שתמיד נמצא בתמונה? לצערנו הרב כבר אמרו חז"ל שבדורות האחרונים האמונה תהיה קשה מאוד ליראי ה', שכן ההסתר פנים הוא גדול מאוד, אולם כאשר יתבונן האדם על כל דרכיו ומעשיו, יראה את יד ה' הרחומה והאהובה בכל דבר.

שבת שלום ומבורך!!!

*ניתן להאזין לשיחותיו של הרב גדעון ראובן בשידור חי מידי שבוע ב"קול הלשון" על ידי זיהוי קולי במס' 03-6171111 ולהקיש *# [אפשר לקבל צינתוק]. כמו כן ניתן*

פניני "אור החיים" הקדוש

לרבינו הקדוש רבי חיים ב"ר משה בן עטר זיע"א

"והנה ה' ניצב עליו ויאמר אני ה' אלוקי אברהם" [כ"ח, י"ג]
שואל ה"אור החיים" הקדוש - מדוע נאמר "והנה ה' ניצב עליו" הרי מלא כל הארץ כבודו?
כמו כן מדוע נאמר בפסוק רק אצל יעקב אבינו את הלשון "נצב"?
מסביר ה"אור החיים" הקדוש - הפסוק רומז על יעקב אבינו שהוא נהיה רגל רביעי למרכבה - לשכינה הקדושה.
וכותב הפסוק "נצב עליו" לומר שיעקב אבינו מעל אברהם ויצחק, כי הוא עיקר העמדת הכיסא. שרגלי המרכבה הם ארבע [שלא על יעקב אבינו בלבד עומד רגלי המרכבה ובשל יעקב אבינו הכיסא ניצב והוא עיקר העמדת הכיסא].
בבראשית רבה נחלקו ר' חייא ור' ינאי על הסבר הפסוק "נצב עליו" אחד אמר "עליו" על הסולם. ואחד אמר "עליו" על יעקב אבינו.
בא ה"אור החיים" הקדוש וכותב שאפילו למ"ד עליו על הסולם ירמוז על יעקב אבינו, שחוץ מזה שבא הפסוק לספר על המעשה שאירע עם יעקב אבינו, בא לומר שיעקב אבינו עצמו היה רגל למרכבה.

פנינים ממח"ס "זרע שמשון"

לרבינו הקדוש רבי שמשון חיים ב"ר נחמן מיכאל נחמני

"תשב באחיך תדבר בבן אמך תתן דפי" [נ', כ']
בעל ה"זרע שמשון" מביא את המדרש תנחומא [פ' פקודי] על פסוק זה וכותב: אמר ר' יהושע בן לוי, אמר דוד המלך אם דברת בעשיו שהוא אחיך, סופך לדבר בבן אמך שזה משה רבנו רבן של כל הנביאים, שנאמר [במדבר כ"א, ה'] "וידבר העם באלוקים ובמשה".
שואל בעל ה"זרע שמשון" מה ההקשר בין עשיו לבין משה רבנו?
מסביר בעל ה"זרע שמשון" שהמדרש בא לרמוז על מה שמשה רבנו שלח למלך אדום שייתן לו לעבור דרך ארצו והוא מבטיח לו שלא יגרום לו שום נזק שלא יעברו בשדה ובכרם, ולא ישתו מי באר וכו'... והזכיר משה רבנו שם אחווה כמובא בפסוק [במדבר כ', י"ד] "כה אמר אחיך ישראל" ולמרות זאת לא הסכים מלך אדום שישראל יעברו בארצו.
מי שרואה זאת, יאמר שאדום לא שמר ברית האחים מלכתחילה בין יעקב ועשיו. והוסיף חטא על פשע בהנהגתו בלב רע ובליעל, ובשל כך יבוא קצת גנאי ודופי למשה רבנו, כפי שכתב הש"ך שהטעם ששלח משה רבנו מלאכים אל מלך אדום, בשביל להאשימו להוסיף על חטאו פשע כאשר לא ייתנו להם אכסניא, בו בזמן שפרעו את חוב אביהם. **המשך אי"ה' בשבוע הבא...**

יהי רצון שזכותם של ה"אור החיים" הקדוש ובעל ה"זרע שמשון" תעמוד לחיים ברוך בן שרה פעשא לברכה והצלחה בכל העניינים, ולבריאות איתנה.

הלכה למעשה

הרב מנשה מורנו שליט"א

הנאה ממעשה שבת ע"י חילוני

העושה אחת ממלאכות האסורות בשבת מדאורייתא, אסור להנות מאותה מלאכה, אם עשה האיסור במזיד אסור לו לעולם, ולאחרים מותר במוצ"ש מיד, ואם עשה בשוגג, מותר בין לו בין לאחרים במוצ"ש, ואסור בשבת. (שו"ע שיח' סעיף א' כרי"ף ורמב"ם שפסקו כר' יהודה, גמ' בד' מקומות. ובמשנ"ב סק"ז הביא שהגר"א פסק כר' מאיר שבשוגג מותר לאחרים מיד, וכתב להסתמך על זה במקום צורך). אבל אם שגג ועשה מלאכה האסורה מדרבנן, או אפילו דבר האסור מדאורייתא אלא שיש שיטות הסוברות שאסור מדרבנן, מותר להנות בדיעבד מאותה המלאכה. (דין הנאה מאיסור דרבנן, פסק במשנ"ב סק"ג ובביאוה"ל ד"ה המבשל כהגר"א להתיר, וכ"פ הזו"ע שבת ה' עמ' ב', אולם במקום שעשה איסור דרבנן במזיד, לכו"ע אסור. דין דבר השנוי במחלוקת, כתב פמ"ג להתיר הו"ד במשנ"ב סק"ב ובכה"ח סק"ה, מטעם שכל איסור זה הוא קנס דרבנן, ובמקום מחלוקת ופפק אזלינן לקולא).

גם דבר שאין בו ממש שייך הנאה, כמו קול מראה וריח. (פמ"ג רנב' משב"ז סק"ז, הר צבי ח"א סימן קפג', מנח"י ח"א קו', יבי"א ח"ו וח"י בשניהם סימן לד'). **לכן אסור להסתכל במטוס סילון או מירוץ אופנועים בשבת. לכן כשיש חדשות מעניינות, אסור להטות אוזן לשומעם, וכן אם יש מוזיקה עריבה מתנגנת, אסור להטות אליה אוזן.** (אם כבר שמע את הידיעה, אם היא מצערת בכל אופן אסור להעבירה, שאפילו אם ידע לפני שבת אסור להעביר דברים המצערים, משנ"ב שז' סק"ג. אמנם אפילו ידיעה משמחת, כמו חיסול ראש חיזבאללה, או תוצאת משחק ספורט, יש להמנע לספר בשבת, כיון שנמצא נהנה מאיסור שידור הידיעה, כ"ה ביבי"א חי"א סימן ל' סק"ח וסק"ט, ובהליכו"ש שיח' עמ' תנב', ובאורח"ש פכ"ה הערה צה' דנו להתיר בזה).

מחלל שבת בקביעות (=חילוני), **אם עשה מלאכה דאורייתא עבור אדם אחר,** כגון שכיבם לו את בגדיו המלוכלכים, **אסור לו להשתמש לעולם במה שעשה.** (בבגד אפשר ללכלך שוב, ואח"כ לנקותו מחדש, שעי"ז נחשב שביטל את הכיבם שנעשה בשבת, כ"כ בא"ח ש"ש ויחי סי"ט, ובחזו"ע שבת ד' עמ' תמא', דלא כמש"כ בר"פ ח"ג סימן טז'). שרק כשעושה לעצמו אמרו חז"ל אסור לו לעולם, אבל כשעושה עבור אחרים, הרי הם כמוהו ואסור לעולם. (פמ"ג שכה' א"א סקכ"ב, כת"ס סימן נ', כה"ח שיח' סקי"ב). **לפ"ז יש לדון לאסור שימוש במוצרי זכוכית, ניר, כלי פלסטיק וכיוצ"ב, המיוצרים במפעל יהודי שאינו שומר שבת.** אמנם אם אין עובדים במפעל בשבת, אך המכונות פועלות באופן אוטומטי, אין בזה איסור מן הדין. (כתבתי רק יש לדון, כי מצאנו בפמ"ג רעו' משב"ז סק"ה נשאר בזה בצ"ע, ובמנח"י פקפק בדברי חת"ס, ואף באול"צ ח"ב פ"ל שאלה א' שנקט לאיסור, תפס כי לב"י יש להתיר, אלא צריך לאסור מדין מסייע, ובדיעבד שכבר קנה אין כבר איסור, ועיין הליכו"ש עמ' תסב' מה שהאריך בזה). **הנוסע לדרכו ורוצה לתדלק ולשתות קפה, יותר נכון שיכנס לתחנת דלק שומרת שבת,** או לתחנה שבבעלות גוי. (וכבר פרסמו מגדולי הדור האחרונים בכמה הזדמנויות גודל האיסור ללכת לפרקים ומקומות בילוי הפתוחים בשבת). **אמנם אם אין לו תחנה אחרת בקרוב, אפשר לחקל להכנס לתחנה זו, בין לתדלק בין לקניית הקפה.** (תדלוק מותר, שרק לכתחילה גזרו גדולי הדור האחרון בזה. קפה מותר, שפתם קפה אי"צ בשרות, ואם שם חלב יכול לראות מה כשרותו. מכונת הקפה שעבדה בשבת, אכן בלועה מאיסור 'מעשה שבת', אבל איסור זה נאמר רק למי שבושל עבורו, לא לאדם אחר. ואין כאן מקום לאסור כדלעיל, כיון שעשו הקפה עבור לאדם מסויים. ומה גם שע"י הכוסות הראשונים מיד במוצ"ש, הרי זו הגעלה דכבב"פ, עיין משנ"ב תנב' סק"ז).

